

BO'LG'USI MUSIQA O'QITUVCHILARNI KASBIY FAOLIYATGA
TAYYORLASHDA ZARUR KONPETENSIYALAR

Bannaqulov Mexroj Furqat o'gli

*O'zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti musiqa ta'lim kafedrası
o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Kasbiy mahoratni oshirish, o'qitish darajasini, faol badiiy va ijodiy faollikni oshirish, ijodiy natijalarni ro'yobga chiqarish - bularning barchasi bugungi kunda bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kasbiy mahoratiga qo'yilgan eng muhim talablar majmuiga kiritilgan. Ushbu talablar zamonaviy ijtimoiy-madaniy, badiiy amaliyotning ehtiyojlaridan kelib chiqadi, bu esa jamiyatning madaniy va estetik o'zgarishlarida ijodiy harakat qila oladigan ko'p qirrali mutaxassislarni talab qiladi.*

Kalit so'zlar: *Musiqa o'qitish, kompetensiya, madaniyat, estetika, metodika.*

Аннотация: *Повышение профессионального мастерства, повышение уровня преподавания, активная художественно - творческая активность, реализация творческих результатов-все это входит в комплекс важнейших требований, предъявляемых сегодня к профессионализму будущих учителей музыки. Эти требования вытекают из потребностей современной социокультурной, художественной практики, требующей разносторонних специалистов, способных творчески ориентироваться в культурных и эстетических изменениях общества.*

Ключевые слова: *обучение музыке, компетенция, культура, эстетика, методология.*

Annotation: *Improving professional skills, increasing the level of training, active artistic and creative activity, realizing creative results - all this is included in the set of the most important requirements for the professional skills of future music teachers today. These requirements arise from the needs of modern socio-cultural, artistic practice, which requires versatile professionals who can act creatively in the cultural and aesthetic changes of society.*

Keywords: *music teaching, competence, culture, aesthetics, methodology.*

KIRISH

Mamlakatimiz ta'lim tizimi oldiga ta'lim sifati va samaradorligini oshirish, uning ochiqligi, insonparvarligi hamda shaxsga yo'naltirilganligi, ta'limning barcha bo'g'inlari orasidagi uzviylikni, dunyo ta'lim muhiti bilan

integratsiyalashuvini ta'minlash kabi bir qator muhim dolzarb vazifalarni bajarish masalasini ko'ndalang qilib qo'ydi. Bu borada Prezidentimiz Sh.Mirziyoevning “Farzandlarimizni mustaqil fikrlovchi, zamonaviy va kasbhunarni egallagan, mustahkam hayot nazariyasiga ega chinakam vatanparvar insonlar sifatida tarbiyalash biz uchun dolzarb ahamiyatga ega bo'lgan masala hisoblanadi” shu bilan birga “Biz ta'lim va tarbiya tizimining barcha bo'g'inlari faoliyatini bugungi zamon talablari asosida takomillashtirishni o'zimizning birinchi darajali vazifamiz deb bilamiz” degan fikrlari barcha pedagog xodimlar zimmasiga katta mas'uliyat yuklaydi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlash jarayonini modulli tizim asosida tashkil etish masalalarini F.P Abdurasulov va J.A.Hamidovlar, modulli o'qitish – ta'lim samaradorligini oshirish omili ekanligini S.D.Niyozova keng yoritib bergan. Modulli o'qitish texnologiyalari yordamida talabalarning mustaqil ta'limini tashkil etish mavzusidagi X.Atadjanovning maqolasida talabani mustaqil ta'lim orqali kreativ fikrlashga, uning zamon talablariga javob bera oladigan raqobatbardosh, qo'yilgan muammoni mustaqil hal qilish layoqatiga ega, o'z ustida tinmay ijodiy ishlab boradigan mutaxassisga aylantirish haqidagi fikrlar keltirilgan. Ta'limda modulli texnologiyani qo'llashning tahlili va mohiyatini M.I.Daminov o'zining ilmiy ishlarida ochib bergan. H.O.Qosimova boshlang'ich sinflarda modulli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish yo'llari haqida, Z.X.Qosimova, talaba yoshlarda mafkuraviy immunitetni shakllantirishning pedagogik asoslari, X.T.Qosimova, o'quvchilarning mustaqil faoliyatini rivojlantirishda modulli o'qitish texnologiyasining imkoniyatlari haqida, L.B.Mamatgazieva, S.Musinov, O.G Pravarova ta'lim samaradorligini ta'minlashda modulli ta'lim texnologiyalarining ahamiyati haqida bir qancha ishlar olib borganlar.

Shu o'rinda “kompetentlilik” tushunchasiga ta'rif berib o'tsak.

Kompetentlilik lotincha so'z bo'lib, sompetens – munosib, muvofiq, tegishli, layoqatli, bilimli degan ma'nolarni anglatadi. Har taraflama bilim, ko'nikma va malakalarga ega bo'lgan insonning sifatidir [117].

Kompetentsiya lotincha “competere” – maqsadga erishish, munosib bo'lmoq, to'g'ri kelmoq kabi ma'nolarni bildiradi. "Kompetentlilik" atamasi birinchi marta 1959 yilda R.Vayt mualliflik qilgan maqolada ishlash motivatsiyasi kontseptsiyasi sifatida paydo bo'lgan. Hozirda Vikipedeya elektron lug'atida “kompetentsiya” tushunchasi bu xodimning lovozim talablariga muvofiq ishlash qobiliyatidir deb keltirilgan.

NATIJALAR

Bo'lajak musiqa ta'limi o'qituvchisining kasbiy kompetentligini takomillashtirishning maqsadi uni o'zini ifoda etishga va o'zini namoyon qilishga intiluvchi kasbiy va ijodiy faoliyatga tayyorlash bo'lib, uning vazifalariga quyidagilar kiradi:

1) o'qituvchining musiqiy va pedagogik faoliyati asosini tashkil etadigan bilimlar tizimini o'zlashtirish va yangilash;

2) pedagogik faoliyatga asoslangan musiqiy va pedagogik mahoratni shakllantirish va rivojlantirish;

3) shaxs-faoliyat yondashuvi asosida bo'lajak musiqa ta'limi o'qituvchisi shaxsining kasbiy va pedagogik fazilatlari to'plamini shakllantirish.

Ushbu maqsad va vazifalarga erishish uchun musiqa ta'limi o'qituvchisining faoliyatini, shaxsiy va ijodiy tarkibiy qismlarini umumiy, ilmiy, umumiy kasbiy va maxsus tayyorgarligi mazmun-mohiyatini birlashtirish, o'zaro bog'liqlik va funktsional bog'liqlikka asoslangan, qadriyatli, asoslantiruvchi, mazmunli, operativ qayta ko'rib chiqish zarur.

Bo'lajak musiqa o'qituvchilarini tayyorlashni sifat jihatidan yaxshilash vazifasi musiqa ta'limi yo'nalishi talabalar faoliyatining kasbiy kompetentsiyalarini takomillashtirish muammosini hal qilishni belgilaydi. Ushbu kasbiy kompetentsiyalarning tabiati va xususiyatlari kelajakdagi kasbga tayyorgarlik ko'rishda yetakchi bo'g'in vazifasini o'tab, talabalar faoliyatining o'zaro bog'liq motivlari tizimi bilan belgilanadi.

Bo'lajak musiqa ta'limi o'qituvchisining ijodiy fazilatlari oliy ta'lim tizimining barcha tarkibiy qismlarining o'zaro bog'liqligida shakllanadi, ammo pedagogika oliy ta'lim muassasalarida akademik fanlarning barcha sikllarini o'rganishda talabalar olgan asosiy bilim va ko'nikmalarni birlashtirgan metodik tayyorgarlik ularga kerakli maqsadli, amaliy kasbiy yo'nalishni beradi.

Bizning tadqiqotlarimiz shuni ko'rsatadiki, musiqa ta'limi o'qituvchisining zamonaviy kasbiy darajasi yuqori ixtisoslashgan nazariy bilim va musiqani tahlil qilish ko'nikmalari bilan cheklanmaydi. Musiqiy hodisalarni keng madaniy va tarixiy nuqtai nazardan hisobga olgan holda chuqur ijtimoiy bilimlar zarur. Buning uchun o'quv jarayonida bo'lajak musiqa ta'limi o'qituvchisining tahliliy faoliyatiga integratsiyalashgan yondashuv asosida amalga oshirilgan musiqiy asarni tahlil qilish (didaktik jihatidan) foydalanilgan. U nafaqat musiqiy asarning ideal qiyofasini yaratish jarayonini optimallashtirish, balki o'quvchilarning musiqiy tafakkuri va musiqiy tasavvurlarini rivojlantirish, musiqiy idrokni rivojlantirish, musiqiy va

pedagogik faoliyatda bashorat va dizayn, tadqiqot ko'nikmalarini shakllantirish uchun ham undaydi.

Xulosa

Yuqorida aytib o'tilganidek, tezkorlik bilan rivojlanayotgan davr mutaxassislar oldiga shiddatli o'zgarishlarga tayyor turish, davr bilan hamqadam bo'lib, ijtimoiy va kasbiy nuqtai nazardan o'z-o'zini shakllantirish, rivojlantirish vazifasini qo'yimoqda. Mutaxassislarning mazkur talabga to'laqonli javob bera olishida oliy ta'lim muasasalarida ta'lim-tarbiya jarayonining sifatli tashkil etilishi juda muhim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Mirziyoev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak.–T.: “O'zbekiston”. – 2017.
2. Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob halqimiz bilan birga quramiz. – T.: “O'zbekiston”, 2017. – . 5.
3. Yunusov R. O'zbek xalq musiqa ijodi. (ilmiy – usluby tavsilar) II qism. - T. : “Sharq”. 2000 -
4. Norxujaev N., Ganieva G. Musiqa. 1-sinf. Umumta'lim maktablarining musiqa madaniyati fani o'qituvchilari uchun metodik qo'llanma. –T.: 2021. –B. 7.3.
5. Ibrohimov O., Sadirov J. Musiqa. 7-sinf uchun darslik. –T.: G'ofur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2017. –82 b

